

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

(підпис)

«___» травня 2024 р.

РЕФЕРАТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за бакалаврською програмою професійного спрямування
Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування
на тему: «**Виконання державного бюджету за видатками**»

Виконавець:

Студент 41 групи ФФБС:

Сербінов Олексій Михайлович _____

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Кир'язова Тетяна Олександрівна _____

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Підвищення ефективності використання державних видатків та їх оптимізація є ключовим питанням протягом багатьох десятиліть становлення та розвитку держави і суспільства, що передбачає побудову ефективної системи бюджетного фінансування на державному рівні. Проте, останніми роками вказані питання набули ще більшої актуальності через світову економічну кризу, спричинену пандемією, а в подальшому через повномасштабне вторгнення російської федерації та воєнні дії на території України. В сучасний період економіка України перебуває в стані затяжної кризи та потребує перегляду оптимізації видатків Державного бюджету України з чітким визначенням пріоритетності витрат.

Питання ефективного використання коштів бюджету з метою задоволення потреб соціально-економічного розвитку досліджувалася багатьма вітчизняними та зарубіжними науковцями. Серед них – Ентоні Аткінсон, Стенлі Брю, Юрій Арістов, Остап Василик, Тетяна Вяткіна, Людмила Гордієнко, Юрій Лупенко, Юрій Пасічник, Юрій Радіонов, Микола Ситник, Євген Фетіщенко, Ігор Чугунов та інші відомі вчені. Їхні праці присвячені аналізу цього питання та пошуку шляхів його вирішення.

Метою кваліфікаційної роботи бакалавра є дослідження особливостей виконання державного бюджету за видатками та визначення практичних пропозицій щодо оптимізації видатків державного бюджету.

Для досягнення поставленої мети визначено послідовне виконання *відповідних завдань:*

- дослідити економічну сутність бюджетних видатків та їх роль у соціально-економічному розвитку країни;
- розглянути класифікацію видатків та кредитування державного бюджету, їх склад та принципи організації;
- дослідити особливості планування державного бюджету за видатками;
- провести моніторинг виконання видаткової частини державного бюджету;
- дослідити вплив державного фінансового контролю на забезпечення ефективності бюджетних видатків;
- дослідити зарубіжний досвід формування бюджету в країнах з розвинутою економікою та можливості його застосування у вітчизняній практиці;
- визначити напрями оптимізації видатків державного бюджету України в умовах воєнного стану.

Об'єктом дослідження є процес виконання державного бюджету за видатками.

Предметом дослідження є економічні відносини, які виникають в процесі виконання державного бюджету за видатками.

Методи дослідження. В процесі виконання кваліфікаційної роботи бакалавра були використані такі методи економічних досліджень: термінологічного аналізу, спостереження, статистичного аналізу, аналітичний метод, метод обробки показників у динаміці, метод порівняння та узагальнення, методи аналізу та синтезу, метод групування даних, структурно-логічний метод, графічний метод.

Інформаційною базою дослідження виступають Конституція України, Бюджетний кодекс України, Закони України, рішення міської Ради Одеської

міської територіальної громади, аналітичні матеріали Міністерства фінансів України, Рахункової палати, Державної казначейської служби України та інших міністерств та відомств України, підручники, навчальні посібники, монографії, праці вітчизняних та зарубіжних науковців, Інтернет ресурси, на основі яких зроблено статистичні спостереження та за аналітичними даними яких здійснювалися розрахунки.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи бакалавра прийнято участь у науково – практичній конференції студентів ОНЕУ з публікацією тез на тему: «Оптимізація видатків державного бюджету України в умовах воєнного стану», м. Одеса, ОНЕУ, 2024 рік.

Структура кваліфікаційної роботи бакалавра включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел (55 найменувань) та додатки. Обсяг роботи 73 аркушів, що містить 12 таблиць та 15 рисунка, 4 додатки на 2 аркушах.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовується актуальність обраної теми дослідження, визначаються мета, завдання, предмет, об'єкт, інформативна база та методи дослідження. Основна частина складається із трьох розділів.

У першому розділі досліджено теоретичні основи формування системи видатків бюджету, у тому числі економічну сутність бюджетних видатків та їх роль у соціально-економічному розвитку країни, класифікацію видатків, склад, організацію управління видатками бюджету.

У другому розділі проведено моніторинг виконання видаткової частини Державного бюджету за 2019-2023 роки, визначено особливості планування, досліджено вплив державного фінансового контролю у системі забезпечення ефективності бюджетних видатків.

У третьому розділі визначено пріоритетні напрями удосконалення організації виконання державного бюджету за видатками. Запропоновано напрями оптимізації видатків державного бюджету України в умовах воєнного стану. Зроблено висновки.

ВИСНОВКИ

Проведене у кваліфікаційній роботі бакалавра дослідження на тему «Виконання державного бюджету за видатками» дало змогу зробити такі висновки:

В сучасний період уряду країни необхідно застосовувати прогресивні форми, методи і принципи управління видатками між рівнями бюджетної системи для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку. Ця необхідність впливає з потреби забезпечення стійкої динаміки економіки та поліпшення якості життя населення через надання якісних товарів та послуг.

Бюджет, як засіб регулювання соціально-економічних процесів через управління видатковою частиною, впливає на досягнення якісних та кількісних показників соціально-економічного розвитку і піднесення життя населення. Склад та структура бюджетних видатків повинна відповідати потребам соціально-економічних відносин і бути орієнтована на майбутнє. Якщо ця умова не виконується, економіка та соціальний розвиток країни не досягнуть високих показників.

Таким чином, головним завданням для уряду є створення системи видатків бюджету, яка надасть максимально ефективне досягнення цілей за всіма бюджетними програмами і статтями видатків бюджету та на кожному рівні бюджетної системи.

Поточна економічна криза, спричинена пандемією у 2020 році та війною, розпочатою в Україні в 2022 році, загострили проблему ефективного управління бюджетними видатками. Ситуація характеризується нестабільністю та невизначеністю через непередбачувані наслідки кризи. Дослідники наголошують на необхідності забезпечення ефективності бюджетних витрат для подолання сучасних викликів, зростання соціальних ризиків та досягнення стратегічних цілей розвитку.

Воєнний стан кидає виклики фінансовій системі та управлінню бюджетом. З'явилися додаткові видатки на оборону та безпеку, що вимагає перерозподілу ресурсів для першочергових потреб. Визначення оптимальних обсягів видатків для різних галузей потребує комплексного аналізу, моделювання та прогнозування потреб і можливостей розвитку.

Проведене дослідження свідчить, що бюджетна політика у сфері видатків має бути обґрунтованою та послідовною, спрямовуючи обмежені бюджетні ресурси на пріоритетні завдання соціально-економічного розвитку держави. Підвищення ефективності та результативності видатків бюджету потребує чітко визначених послідовних дій, балансу доходів та видатків бюджету, додержання виважених затверджених макроекономічних показників, обґрунтованого планування видатків в цілому. Це необхідно для забезпечення стабільності фінансової системи, забезпечення конкурентоспроможності національної економіки та підтримки зростання рівня і якості життя населення.

На основі проведеного аналізу визначимо рекомендації та заходи щодо оптимізації видатків державного бюджету:

1. Забезпечити стабільність бюджетно-податкового законодавства стосовно тих норм, які забезпечують збалансованість дохідної та видаткової частин та мінімізують кількість внесених змін до діючих законів протягом бюджетного періоду.
2. Оптимізувати видатки через раціональне використання ресурсів, вдосконалення бюджетного планування та контролю.
3. Забезпечити постійний моніторинг і аналіз видатків для своєчасної реакції на зміни в економічній, соціальній та політичній сферах задля більшої ефективності та прозорості. Підвищити відкритість і прозорість у сфері управління видатками через детальні звіти і публічну підзвітність для зміцнення довіри громадськості.
4. Зменшити видатки на утримання органів державно влади і управління за рахунок їх модернізації та скорочення.
5. Збалансувати видатки на оборону та соціальне забезпечення, продовжуючи фінансування соціальних програм, особливо для вразливих верств населення, задля забезпечення стабільності та рівного доступу до послуг.
6. Раціоналізувати видатки на соціальну сферу (перегляд пільг, поширення платних послуг, перегляд рівня мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму).

7. Збільшення видатків на оборону й безпеку держави доцільно в контексті розвитку двох ключових напрямів оборонної промисловості та підтримки державних оборонних підприємств:

а) фінансування інноваційних вітчизняних розробок військового характеру, які можуть бути практично застосовані у ході ведення бойових дій. Це дозволить створювати нові зразки озброєння та військової техніки, адаптовані до потреб сучасної війни.

б) виділення коштів на створення ремонтних підприємств для обслуговування та відновлення озброєнь, які наразі активно використовуються у війні. Це забезпечить підтримку боєздатності наявної військової техніки та озброєння.

8. Диверсифікувати джерела фінансування бюджету: розвиток державно-приватного партнерства, залучення інвестицій, підвищення ефективності оподаткування.

9. Створити фінансові резерви для непередбачуваних ситуацій, таких як війни, кризи, стихійні лиха, для забезпечення гнучкості та оперативного реагування.

10. Впроваджувати технологічні інновації та цифрові рішення для оптимізації управління видатками, зниження витрат та покращення якості послуг.

11. Забезпечити кваліфікованими кадрами, залучати експертів, аналітиків та консультантів для розробки стратегічних рішень щодо оптимального розподілу бюджетних ресурсів тощо.

АНОТАЦІЯ

Сербінов О.М. «Виконання державного бюджету за видатками»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за освітньою програмою професійного за спрямування «Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування». Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2024.

У роботі розглядаються теоретичні основи формування системи видатків бюджету, у тому числі економічна сутність бюджетних видатків та їх роль у соціально-економічному розвитку країни, класифікація видатків, склад, організація управління видатками бюджету.

Проаналізовано виконання видаткової частини Державного бюджету за 2019-2023 роки, визначено особливості планування, досліджено вплив державного фінансового контролю у системі забезпечення ефективності бюджетних видатків.

Досліджено пріоритетні напрями удосконалення організації виконання державного бюджету за видатками. Запропоновано напрями оптимізації видатків державного бюджету України в умовах воєнного стану.

Ключові слова: Державний бюджет, видатки бюджету, класифікація видатків, бюджетне планування, моніторинг видаткової частини бюджету, фінансовий контроль, оптимізація видатків.

ANNOTATION

Serbinov O.M. «Implementation of the state budget according to expenditures»

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty 072 «Finance, banking and insurance» under the professional educational program in the direction «Finance, financial management and insurance». Odesa National University of Economics. - Odesa, 2024.

The paper examines the theoretical foundations of the formation of the budget expenditure system, including the economic essence of budget expenditure and their role in the socio-economic development of the country, classification of expenditure, composition, organization of budget expenditure management.

The implementation of the expenditure part of the State Budget for 2019-2023 was analyzed, planning features were determined, and the influence of state financial control in the system of ensuring the effectiveness of budget expenditures was investigated.

The priority directions for improving the organization of state budget execution by expenditures have been studied. Directions for optimizing expenditures of the state budget of Ukraine in the conditions of martial law are proposed.

Key words: State budget, budget expenditures, classification of expenditures, budget planning, monitoring of the expenditure part of the budget, financial control, optimization of expenditures.